

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/23/2025
Identifikačné číslo spisu:	7120209876
Dátum vydania rozhodnutia:	19.08.2026
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Holíč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:7120209876.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Z.. T. H., narodenej XX. B. XXXX, E.Š., S. XX/BX, zastúpenej obchodnou spoločnosťou Steiner & Associates, s.r.o., Košice, Plávková č. 2, proti žalovanému Z.. P. Q., narodenému XX. H. XXXX, E., S. X, zastúpenému obchodnou spoločnosťou GRABAN, TORMA & PARTNERS, s.r.o. Košice, Kováčska 53, o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, vedenom na Mestskom súde Košice pod sp. zn. 24C/25/2020, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 12. septembra 2024 sp. zn. 2Co/69/2024, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobkyni p r i z n á v a nárok na náhradu trov dovolacieho konania proti žalovanému v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Mestský súd Košice (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom č.k. 24C/25/2020-335 zo dňa 14. novembra 2023 vyporiadal bezpodielové spoluvlastníctvo sporových strán tak, že do výlučného vlastníctva žalobkyne pripadla hodnota hnuťelných vecí, ktoré konkrétne označil, spolu v hodnote 411,64 eura a hodnota členského podielu v Stavebnom bytovom družstve II Košice vo vzťahu k družstevnému bytu č. X na C. V. č. XX v E. vo výške 6.638,78 eura. Spolu teda žalobkyni pripadla hodnota v sume 7.050,42 eura. Ďalej súd určil, že do výlučného vlastníctva žalovaného pripadajú hnuťelné veci, ako aj hodnota hnuťelných vecí celkovo v hodnote 2.288,09 eura. Žalobkyňu zaviazal povinnosťou zaplatiť žalovanému (v písomnom vyhotovení nesprávne uvedené „žalobcovi“ - pozn. dovolacieho súdu) na vyrovnanie titulom vyporiadana BSM manželov sumu 3.023,87 eura do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Tretím výrokom zaviazal žalobkyňu i žalovaného zaplatiť súdny poplatok za konanie o vyporiadanie BSM každého vo výške 93,50 eura do 3 dní od právoplatnosti rozsudku na účet Mestského súdu Košice. Žiadnej zo strán sporu nárok na náhradu trov konania nepriznal. Piatym výrokom priznal štátu nárok na náhradu trov konania proti obom sporovým stranám v rozsahu 100% s tým, že žalobkyňa je povinná nahradiť štátu trovy v rozsahu 50% a žalovaný tiež v rozsahu 50%.

1.1. Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa ust. § 143, § 148 ods. 1, § 149 ods. 1, ods. 3, § 150, § 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“). Čo sa týka hodnoty členského podielu konštatoval,

že z vykonaného dokazovania vyplynulo, že stranám sporu za trvania manželstva vzniklo právo spoločného užívania X-izbového družstevného bytu, ako aj spoločné členstvo v stavebnom bytovom družstve, ktoré bolo po rozvode manželstva zrušené rozsudkom Mestského súdu v Košiciach 20C/425/1989-7 zo dňa 15.5.1989 v spojení s doplniacim rozsudkom, ako aj s uznesením Krajského súdu v Košiciach. Rozsudok nadobudol právoplatnosť 31.10.1989. Za ďalšiu užívateľku a výlučnú členku družstva bola určená žalobkyňa, s tým, že žalovaný je povinný byt vypratať do 15 dní po právoplatnom a vykonateľnom rozhodnutí národného výboru o tom, že mu bol pridelený náhradný byt alebo poskytnuté náhradné ubytovanie. Za výlučnú užívateľku predmetného družstevného bytu bola určená žalobkyňa a súd pri vyporiadaní BSM rozhodol o tom, že hodnota členského podielu v družstve pripadá teda jej. Spornou bola otázka hodnoty členského podielu v družstve. Poukazujúc na právny názor Vělkého senátu dovolacieho súdu vyjadrený v uznesení 1VCdo/1/2021 zo dňa 25.4.2022, členský podiel v družstve po zrušení spoločného nájmu družstevného bytu a určení výlučného užívateľa (teraz nájomcu) prestáva byť spoločnou majetkovou hodnotou a do vyporiadania BSM nemožno zahrnúť členský podiel, ale namiesto neho vyporiadať náhradu zaň. Súd prvej inštancie teda vykonal dokazovanie čo sa týka zisťovania obvyklej ceny náhrady za tento podiel v dobe zániku spoločného členstva a nájmu manželov, t.j. k 31.10.1989. Poukázal na to, že dokazovanie bolo náročné z dôvodu, že skutočne reálne vyplácaná cena za prevod členského podielu, ktorú by bolo možné pokladať za obvyklú všeobecnú či trhovú hodnotu, sa v danom čase v zmluvách neuvádzala, čo je logické, pretože členské práva a povinnosti v bytovom družstve sa stali legálnym predmetom obchodovania až od nasledujúceho roka, 1.6.1990 podľa zák. č. 176/1990 Zb. o bytovom, spotrebnom, výrobnom a inom družstevníctve. Na základe návrhov strán teda vykonal dokazovanie vyžiadáním informácií od všetkých bytových družstiev pôsobiacich na území mesta Košice, oboznámil sa s archívnymi spismi, oslovil aj Slovenský zväz bytových družstiev a dopracoval sa len k výške zostatkovej hodnoty členského podielu, ktorá hodnota však nevyjadruje obvyklú všeobecnú hodnotu. Z potvrdenia Stavebného bytového družstva II so sídlom v Košiciach mal preukázané, že zostatková hodnota členského podielu ku dňu 4.4.1989 ako aj ku dňu zániku spoločného členstva v družstve predstavovala 26.357,10 Sk, t.j. 874,90 eura. Jediné družstvo, ktoré vo vzťahu k tejto otázke poskytlo súdu informáciu zo svojej databázy z roku 1990, bolo Správcovské bytové družstvo IV Košice, ktoré uviedlo, že výška vkladu, ktorú bol záujemca povinný zaplatiť pre účely nadobudnutia členských práv a povinností v bytovom družstve vo vzťahu k porovnateľnému bytu, bola 105.766 Sk, t.j. 3.510,79 eura. Zároveň toto bytové družstvo vyslovilo názor, že v tom čase išlo o trhovú hodnotu.

1.2. S takto zistenou sumou nesúhlasila žalobkyňa a žalovaný zase navrhol, aby súd prihliadol na infláciu a vplyv času na hodnotu peňazí a požadoval, aby vychádzal súd z hodnoty členského podielu vo výške asi 34.000 eur. Súd prvej inštancie poukázal na to, že SBD IV Košice spravovalo družstevné byty v územnom obvode K. H. A., a teda z hľadiska polohy inú lokalitu, ako je sporný byt na C. ulici, ktorý predstavuje tzv. širšie centrum mesta Košice a je všeobecne známou skutočnosťou, že byty v centre mesta boli v minulosti a aj v súčasnosti sú výrazne drahšie. Preto suma uvádzaná Správcovským bytovým družstvom IV Košice sa stala pred súd len akousi východiskovou približnou hodnotou, nie však konečnou pre ďalšie úvahy súdu v tomto smere. V snahe naplniť požiadavku primeraného a spravodlivého usporiadania veci prihliadol na individuálne špecifické okolnosti posudzovanej veci a hodnotu členského podielu určil vlastnou úvahou, pričom však vzal do úvahy odôvodnenie uznesenia Ústavného súdu SR sp.zn. III.ÚS 516/2022, v ktorom síce ústavný súd sťažnosť žalovaného napokon odmietol, ale konštatoval, že argumentácia žalovaného nie je nerelevantná. Pri úvahe o určení primeranej hodnoty členského podielu prihliadol súd na fakt, že obvyklá cena porovnateľných majetkových hodnôt v čase zrušenia spoločného členstva v roku 1989 je v porovnaní so všeobecne známym stavom trhu s bytmi v čase rozhodnutia súdu o vyporiadaní BSM v extrémnom nepomere. Kým obvyklá cena zistená vyššie uvedeným spôsobom (po prepočte na € 3.510,79 eura) aj bez bližšieho zdôvodňovania je tento extrémny nepomer na pohľad zrejмый. Ďalej súd prihliadol na fakt, že žalobkyňa ako výlučná členka družstva mohla členským podielom ako majetkovou hodnotou disponovať už okamihom zrušenia spoločného členstva v družstve, t.j. od 1.11.1989. Bolo tiež preukázané, že na základe zmluvy o prevode vlastníctva družstevného bytu uzatvorenej so Stavebným bytovým družstvom II Košice ako prevádzajúcim nadobudla dňa 10.6.2002 výlučné vlastnícke právo k predmetnému bytu. Naopak, žalovaný od 1.11.1989 nemal žiadnu majetkovú účasť v družstve a ani iné právo k bytu a na vyplatenie náhrady z titulu pohľadávky, ktorá mu vznikla dňa 31.10.1989, čaká 34 rokov. Nevýhoda žalovaného

teda konzekvenuje nielen z hľadiska extrémnej potenciálnej obvyklej hodnoty, ale aj extrémnej času. Ďalej súd prvej inštancie konštatoval, že prihliadol na skutočnosť, že žalovaný nemal možnosť pri existujúcej právnej úprave ako aj konštantnej judikatúre uplatniť svoju peňažnú pohľadávku voči žalobkyni oddelene od sporu o vyporiadanie celého BSM, pretože vyrovnanie zo zaniknutejších majetkových vzťahov spojených s členstvom v bytovom družstve sa vykonáva len v rámci vyporiadania BSM (v preskúmvanej veci teda s odstupom tridsiatich rokov). Súd prihliadol aj na ďalší žalovaného znevýhodňujúci a ním nezavinený fakt, ktorým je skutočnosť, že napriek právoplatnému výroku rozsudku o zrušení práva spoločného užívania a spoločného členstva v družstve náhradný byt žalovanému nebol zabezpečený ani na základe rozhodnutia národného výboru v dôsledku bezprostredne nadväzujúcej zmeny režimu spoločenského zriadenia, akým bol zánik národných výborov a ani pričinením žalobkyne. Pre negatívne vzťahy medzi rozvedenými manželmi sa žalovaný z bytu vysťahoval a zabezpečil si bývanie z vlastných finančných prostriedkov kúpou dvojizbového bytu v roku 1991. Súd prvej inštancie napokon vlastnou úvahou uzavrel, že za primeranú hodnotu členského podielu je potrebné pokladať sumu 200.000 Sk, t.j. 6.638,78 eura, s tým že jeho hodnotu ako aktívum prikázal do vlastníctva žalobkyne.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne i žalovaného rozsudkom z 12. septembra 2024 sp. zn. 2Co/69/2024 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a stranám sporu nepriznal náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. Odvolací súd považoval rozhodnutie súdu prvej inštancie za vecne správne, v zmysle § 387 ods. 2 CSP sa v celom rozsahu stotožnil s jeho odôvodnením. Odvolací súd poukázal na to, že súd prvej inštancie sa pri rozhodovaní musel riadiť a aj riadil závermi tak dovolacieho súdu, ale i závermi a odporúčaním Ústavného súdu SR. Mal pritom neľahkú úlohu naplniť svojím rozhodnutím spravodlivé usporiadanie vzťahov sporových strán a podľa názoru odvolacieho súdu sa tejto úlohy zhostil veľmi dobre. Napriek záverom dovolacieho súdu, nemohol neprihliadnuť na jednoznačné naznačenie ústavným súdom, aby sa všeobecné súdy pri stanovení hodnoty náhrady za členský podiel vysporiadali s osobitnými okolnosťami prípadu a to je extrémny nepomer obvyklej ceny porovnateľných majetkových hodnôt v čase zrušenia spoločného členstva v družstve a v čase vyporiadania BSM, ale aj extrémnej času. Súdu prvej inštancie vôbec nemožno vytknúť, že by sa všetkými prostriedkami nesnažil zistiť tzv. obvyklú cenu, za ktorú bolo možné v čase zániku spoločného členstva sporových strán v družstve nadobudnúť členské práva a povinnosti (u porovnateľného bytu). Je len samozrejmé, že vzal do úvahy správu jediného družstva, ktoré takúto správu poskytlo. Následne však svojou úvahou, ktorú podrobne a logicky odôvodnil, ustálil cenu s prihliadnutím na už vyššie uvedené skutočnosti a aj odvolací súd sa s takouto hodnotou stotožnil. Námietky žalobkyne ohľadne namietania nesprávneho posúdenia cien porovnateľnej lokality, valorizácie ceny neobstoja. Súd prvej inštancie totiž nevalorizoval uvedenú cenu, len vzal do úvahy už vyššie uvedený extrém ceny a extrémnej času a vlastnou úvahou hodnotu náhrady za členský podiel ustálil. Odvolací súd v tejto súvislosti tiež reagoval na námietku žalovaného ohľadne jeho požiadavky valorizácie tak, že takáto valorizácia vzhľadom na ustálenú judikatúru nie je možná, no súd prvej inštancie aj keď nevalorizoval zistenú a ustálenú cenu, táto cena odzrkadľuje aj relevantné skutočnosti tak, ako ich naznačil vo svojom uznesení č.k. II. ÚS 516/2022 Ústavný súd SR. Čo sa týka námietky žalobkyne, že nezodpovedá za skutočnosť, že žalovanému nebol pridelený národným výborom náhradný byt, je to síce pravda, avšak je nepochybné, že získaním členského podielu v družstve k predtým spoločnému bytu nadobudla majetkovú hodnotu, na polovicu ktorej mal žalovaný nárok. V súvislosti s námietkou žalobkyne, že extrémnej času by si mal žalovaný riešiť domáhaním sa primeraného finančného zadosťučinenia titulom prietahov v súdnom konaní na ústavnom súde odvolací súd uviedol, že nie je jeho úlohou posudzovať túto otázku, jeho úlohou je rozhodnúť spor o vyporiadanie BSM. V závere odvolací súd uviedol, že tento dlhoročný spor je potrebné rozhodnúť v súlade so zásadou spravodlivého usporiadania a podľa jeho názoru rozsudkom súdu prvej inštancie sa tak aj stalo, preto s poukazom na ustanovenie § 387 ods. 1 CSP odvolaniami napadnutý rozsudok vo veci samej ako vane správnym potvrdil.

3. Vyššie uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu predchádzalo rozhodnutie Najvyššieho súdu SR prijaté vo veľkom senáte občianskoprávného kolégia v dovolacom konaní, ktorý uznesením sp.zn. 1VCdo/1/2021 zo dňa 25.4.2022 rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 11. mája 2017, sp. zn.

2Co/260/2016 a rozsudok Okresného súdu Košice I z 5. novembra 2015 č. k. 34C/197/1992 - 369 zrušil a vec vrátil Okresnému súdu Košice I na ďalšie konanie. Dovolací súd zároveň vo výroku uznesenia vyslovil, že pri oceňovaní členského podielu v bytovom družstve v rámci vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov treba vychádzať z obvyklej ceny tohto podielu v dobe zániku spoločného nájmu družstevného bytu a spoločného členstva rozvedených manželov v družstve.

3.1. K otázke relevantného času pre ocenenie členského podielu, dovolací súd uviedol, že zatiaľ čo pri rozhodovaní o hnutelných veciach sa až právoplatnosťou rozsudku o vyporiadaní BSM, ktorý má konštitutívne účinky, stáva jeden z bývalých manželov výlučným vlastníkom takýchto vecí, v prípade členského podielu v bytovom družstve jeho majetkovú hodnotu získava rozvedený manžel už právoplatnosťou rozsudku, ktorým súd rozhodol o zrušení práva spoločného užívania družstevného bytu a spoločného členstva a o určení, ktorý z rozvedených manželov bude naďalej ako člen družstva byt užívať. Predmetom BSM sa tak stáva len nevyporiadateľný majetkový nárok toho z rozvedených manželov, ktorý sa nestal členom družstva. Výlučný člen družstva môže členským podielom ako majetkovou hodnotou disponovať, a to už okamihom zrušenia spoločného členstva v družstve. Rozhodnutie podľa ustanovenia § 705 ods. 2 in fine OZ má konštitutívne účinky, tzn., že týmto okamihom sa konštituuje výlučné členstvo jedného z manželov v bytovom družstve, čím definitívne zaniká členstvo v družstve druhému z manželov. Súčasne sa týmto okamihom konštituuje výlučný nájom družstevného bytu jedného manžela so všetkými právami a povinnosťami. Druhý rozvedený manžel tak po právoplatnosti rozhodnutia súdu o určení nájomcu bytu a člena bytového družstva sám nemá ani majetkovú účasť v družstve a ani iné právo k bytu. Čo predstavuje významný rozdiel oproti veciam, ktoré sú po zániku BSM do jeho vyporiadania z hľadiska obsahu právneho vzťahu k nim v režime analogickom bezpodielovému spoluvlastníctvu manželov, tzn., že obaja rozvedení manželia nakladajú s nimi v súlade s § 145 OZ a naozaj až okamihom vyporiadania sa tieto veci rozdelia medzi nich. Právoplatnosťou rozhodnutia súdu o určení nájomcu a člena bytového družstva členský podiel prestáva byť spoločnou majetkovou hodnotou. Do vyporiadania BSM v dôsledku toho nemožno zahrnúť členský podiel, ale namiesto neho vyporiadať náhradu zaň. Možno teda uzavrieť, že konštitutívnym rozhodnutím o určení výlučného člena družstva vzniká druhému z rozvedených manželov náhradová pohľadávka za majetkovú hodnotu, ktorá bola zo spoločných majetkových hodnôt definitívne vyčlenená. Následne je vyporiadavaná v rámci vyporiadania BSM. Veľký senát sa stotožnil s názorom senátu, ktorý mu vec postúpil a ustálil, že pri oceňovaní členského podielu v bytovom družstve v rámci vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov treba vychádzať z obvyklej ceny tohto podielu v dobe zániku spoločného nájmu družstevného bytu a spoločného členstva rozvedených manželov v družstve.

3.2. Pokiaľ išlo o druhú dovolateľom nastolenú otázku, a to spôsob určenia hodnoty členského podielu, dovolací súd uviedol, že ak odvolací súd (a rovnako aj súd prvej inštancie) vychádzal zo zostatkovej hodnoty členského podielu, odklonil sa v tejto otázke od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (sp.zn. 5Cdo 29/2002 z 31. júla 2000 uverejneným v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. R 40/2002), podľa ktorého pri určovaní hodnoty členského podielu je potrebné vychádzať z jeho obvyklej ceny, t. j. ceny, za ktorú je možné v danom mieste a čase nadobudnúť členské práva a povinnosti k bytu porovnateľnej veľkosti, polohy, vybavenia, veku a pod. Spravidla sa táto všeobecná cena zisťuje porovnaním s už zrealizovanými prevodmi členských podielov v danom čase a mieste, prípadne ju možno určiť aj porovnaním výšky vkladu člena pri nadobúdaní členských práv a povinností v bytovom družstve.

4. Žalovaný podal proti uzneseniu Najvyššieho súdu SR sp.zn. 1VCdo/1/2021 zo dňa 25.4.2022 sťažnosť na Ústavnom súde SR. Žalovaný v sťažnosti (a rovnako aj v samotnom spore) argumentoval, že vyše 30 rokov nemá vyporiadateľnú hodnotu členského podielu a súčasne by nemôže užívať, zistenie obvyklej ceny v dobe zániku spoločného nájmu v tomto prípade nie je reálne možné, pretože v danom čase neexistovala obvyklá cena členského podielu, a to z dôvodu, že členský podiel v bytovom družstve nebol v období režimu pred 1989 legálnym predmetom obchodovania, určenie hodnoty nehnuteľnosti v čase inom ako v čase vyporiadania má za následok určenie neaktuálnej hodnoty k tomu právu, pri využití výkladu zákona podľa namietaného uznesenia by došlo k výraznému porušeniu zásady rovnosti podielov bývalých manželov. Žalovaný považoval vyslovený právny názor veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu za neprijateľný, pretože jeho závery nezodpovedajú zásadám spravodlivého vyporiadania BSM. Dôvodil, že vyslovený názor vytvára právny základ pre

extrémne nespravodlivé vyporiadanie majetku medzi sporovými stranami. Tiež tvrdil, že spôsobuje zjavnú disparitu podielov manželov pri vyporiadaní BSM, pretože najvyšší súd nevysvetľuje, akým spôsobom bude sťažovateľovi, ktorý sa nestal výlučným vlastníkom členského podielu v bytom družstve, zabezpečená kompenzácia a ochrana za odňatie majetku, ku ktorému došlo rozhodnutím súdu o zrušení spoločného nájmu bytu. Pokiaľ jeden z manželov nadobudne majetkové právo ku dňu zániku spoločného nájmu bytu a druhý z manželov nadobudne hodnotu zodpovedajúcu oceneniu tohto majetkového práva vykonaného spätne o 30 rokov ku dňu zániku spoločného nájmu bytu, tieto hodnoty nebudú ekvivalentné. Kým jeden z manželov získa majetok, ktorý môže užívať a disponovať ním už od zániku spoločného nájmu bytu, druhý z manželov získa rovnakú hodnotu vyjadrenú v peniazoch, ktoré podliehajú inflácii o viac ako 30 rokov neskôr, čo spôsobuje značnú disparitu podielov manželov v čase vyporiadania.

4.1. Ústavný súd SR uznesením sp.zn. III. ÚS 516/2022 z 8. septembra 2022 ústavnú sťažnosť odmietol. V odôvodnení svojho rozhodnutia však poukázal na to, že argumenty žalovaného nepovažoval za nerelevantné. Ústavný súd mal za to, že namietaním extrémnej nespravodlivosti žalovaný v podstate vyjadruje obavu, že sa mu má za jeho podiel spojený s členstvom v bytovom družstve vyplatiť trhovú náhradu podľa podmienok v roku 1989, pri vtedajšom systéme popierajúcom trh, navyše vo výraznom nepomere k súčasným reláciám porovnateľných bytových hodnôt, a to všetko umocnené približne tridsaťročným časovým odstupom, keď počas celého obdobia nemal žiadnu možnosť so svojou hodnotou na rozdiel od bývalej manželky nakladať. Ústavný súd uviedol, že napriek uvedenému namietané uznesenie NS SR nijako nevylučuje právo žalovaného na vyrovnanie jeho majetkovej účasti na už zaniknutom spoločnom členstve v bytovom družstve. V okolnostiach preskúmvanej veci bude úlohou nižších súdov sa s týmto jeho právom vyrovnáť tak, aby rozsudok zodpovedal základným princípom a štandardom civilného sporového konania vrátane jeho presvedčivosti a spravodlivého usporiadania veci (poukaz na čl. 2 ods.1, 2 a 3 CSP). Ústavný súd v tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. 22Cdo/229/2021 z 23. mája 2022. Vzhľadom na vyššie uvedené sa ústavný súd napokon rozhodol neprisvedčiť námietke o nevyhnutnosti pripustenia namietanej veci k hlbšiemu ústavnému prieskumu, pretože v nej prevažuje argument o výsledkovom charaktere práva na spravodlivý proces (III. ÚS 246/2018) a vec môže byť v budúcnosti predmetom konania o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy. Základné práva na súdnu ochranu sú „výsledkové“, čo znamená, že im musí zodpovedať proces ako celok. Skutočnosť, či namietané konanie vykazuje znaky spravodlivého procesu, závisí od celého konania a konečného rozhodnutia všeobecných súdov.

4.2. Ústavný súd naznačil veľmi náročné rozhodovanie veci zo strany všeobecných súdov a v rámci obiter dicta poznamenal, že obvyklá cena porovnateľných majetkových hodnôt v čase zrušenia spoločného členstva (1989) môže byť v porovnaní so stavom v čase právoplatného rozhodnutia o vyporiadaní BSM až v extrémnom nepomere. Kým obvyklá cena sa môže pohybovať po prepočte na novú menu v stovkách eur, v čase vyporiadania BSM sa môže obvyklá cena pomerovať v desiatkach tisícov eur. Navyše, kým jedna strana mala možnosť majetok bytovej povahy užívať a aj s ním nakladať, teda s hodnotami rovnajúcimi sa desiatkam tisícov eur, žalovaný takúto možnosť po dobu viac ako tridsať rokov nemal. Teda jeho nevýhoda konzekvenuje nielen z hľadiska extrému potencionálnej obvyklej hodnoty, ale aj extrému času. Pritom je neprehliadnuteľná judikatúra, podľa ktorej sa vyrovnanie zo zaniknutejších majetkových vzťahov spojených s členstvom v bytovom družstve vykonáva nie oddelene, ale v rámci vyporiadania BSM (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 4Cdo/110/2011, 7MCdo/1/2011, 2Cdo/8/2007, 3Cdo/343/2014). Teda v okolnostiach preskúmvanej veci s odstupom tridsiatich rokov. Ale keby aj nešlo o časový extrém, trh s bytmi vrátane družstevných bytov je nevyspytateľný a aj v kratších časových obdobiach môže dôjsť k výrazným zmenám podmienok na trhu s bytmi, čo vyvoláva pochybnosti nad rovnosťou príležitosti zúročiť či inak využiť majetkové právo vzniknuté po zrušení spoločného členstva v bytovom družstve; na jednej strane možnosť prevodu členských práv a na druhej strane (ne)možnosť nakladania s náhradovou pohľadávkou, kým neskončí spor o BSM. V tejto súvislosti sa vynára otázka ústavnej udržateľnosti rozhodovacej praxe, ktorá vychádza z majetkového vyrovnania až v rámci vyporiadania BSM, pritom k zániku a čiastočnému vysporiadaniu spoločného práva už došlo pred vyporiadaním BSM. Ústavný súd nemá a ani mať nemôže ambíciu, aby túto právnu záležitosť riešil namiesto všeobecného súdnictva. Z hľadiska namietanej arbitrárnosti namietaného uznesenia je dôležité, že nejde o právnu otázku, na ktorej by najvyšší súd založil podstatu svojho rozhodnutia, preto ústavný súd túto otázku v rámci ratio decidendi ani osobitne

neriešil. Z hľadiska legitímnych očakávaní má relevanciu skutočnosť, že sťažovateľ nemal možnosť pri existujúcej konštantnej judikatúre uplatniť svoje práva oddelene od sporu o vyporiadanie BSM.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu z 12. septembra 2024 sp. zn. 2Co/69/2024 podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorým sa domáhal, aby dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Prípustnosť a dôvodnosť dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

5.1. Žalovaný má za to, že nedostatočné odôvodnenie napádaného rozhodnutia (ktoré zároveň bez riadneho odôvodnenia nezohľadnenia argumentácie žalovaného potvrdilo rovnako riadne neodôvodnené rozhodnutie súdu prvej inštancie) porušuje jeho právo na spravodlivý proces, pričom v kontexte celého súdneho konania tento zásah dosahuje relevantnú intenzitu pre aplikáciu tohto dovolacieho dôvodu; súd prvej inštancie, ako aj súd odvolací nepostupovali zákonným spôsobom, keď nerespektovali právny názor Ústavného súdu SR (ďalej len „ÚS SR“), vyslovený v uznesení zo dňa 8.9.2022, sp. zn. III. ÚS 516/2022 (ďalej len „Uznesenie ÚS SR“). Dovolateľ namietal prevzatie a osvojenie si jediného (údajného) dôkazu, ktorého hodnovernosť a relevantnosť bola z jeho strany opakovane relevantne namietaná a spochybňovaná (a to aj v odvolaní), no napriek skutočnosti, že takýto dôkaz bol spochybnený, súdy bez akéhokoľvek bližšieho zdôvodnenia (jednak i/ použitia tohto dôkazu, ako aj ii./ nevysporiadania sa s námietkami žalovaného) z neho vychádzali, pričom odvolací súd rovnako námietky žalovaného uvedené v odvolaní úplne a bez zdôvodnenia prehliadol. Váda zmätočnosti spočíva aj v nedostatočnom odôvodnení rozhodnutí súdov nižších inštancií, ktoré sú veľmi abstraktné, vágne a opomínajúce zodpovedanie otázok, zodpovedanie ktorých je imanentné pre spravodlivé rozhodnutie predmetného sporu. ÚS SR uviedol, že úlohou nižších súdov (t. j. vrátane odvolacieho) je vyrovnáť sa s právom žalovaného tak, aby rozsudok zodpovedal základným princípom a štandardom civilného sporového konania vrátane jeho presvedčivosti a spravodlivého usporiadania veci. ÚS SR teda zdôraznil potrebu aplikácie základných princípov, z ktorých vychádza CSP. Je pravdou, že súd prvého stupňa (pričom odvolací súd bez bližšieho zdôvodnenia vyslovil v napádanom rozhodnutí, že sa s týmto záverom stotožňuje) síce skonštatoval (v súlade s právnym názorom ÚS SR) všetky, jedinečnosť posudzovaného prípadu charakterizujúce okolnosti, napriek tomu súdy určili „vlastnou“, no bližšie neodôvodnenou „úvahou“, že primeranou hodnotou členského podielu je suma 200.000 Sk (6.638,78 eura). Pri určovaní tejto sumy však súd vychádzal práve zo spomínaného (údajne) jediného dôkazu, a to, že údajná obvyklá cena porovnateľného bytu na sídlisku H., bola v rozhodnom období 105.766 Sk (v prepočte na novú menu 3.510,79 eura). Pre doplnenie žalovaný dodal, že v súčasnosti sa X-izbové byty v rovnakej lokalite (v akej sa nachádza sporný byt) a v obdobnej výmere podlahovej plochy v lokalite E. možné kúpiť za cenu začínajúcu na sume 210.000 eur. Súdy (vrátane odvolacieho) sa však v odôvodnení svojich rozhodnutí žiadnym spôsobom nevyporiadali so skutočnosťou, že hodnovernosť sumy 105.766 Sk ako (údajnej) obvyklej ceny porovnateľného bytu na sídlisku H. A., z ktorej súd vychádzal pri určovaní hodnoty členského podielu, bola opakovane relevantne spochybnená a namietaná (aj v samotnom odvolaní), predmetné ohodnotenie sa týkalo bytu nachádzajúceho sa v inej lokalite, SBD IV Košice túto informáciu „len“ našlo vo svojej internej databáze, ale žiadnymi podkladmi, zmluvami alebo inými informáciami či dôkazmi preukazujúcimi ním uvádzané tvrdenie nedisponuje. Žalovaný opakovane (aj v podanom odvolaní) namietal nedôveryhodnosť tejto informácie.

5.2. Žalovaný opakovane navrhoval a žiadal, aby súdy zohľadnili uplynutie extrémne dlhého časového obdobia na hodnotu peňazí, ktoré mali byť žalovanému v súlade s princípom spravodlivého usporiadania vzťahov medzi účastníkmi vyplatené žalobkyňou už v čase, kedy ona nadobudla členský podiel v bytovom družstve a žalovaný o tento podiel prišiel. Vzhľadom k tomu, že obohatenie žalobkyne a ukrátenie žalovaného pretrváva už vyše 34 rokov, je nevyhnutné a spravodlivé, aby táto doba bola určitým spôsobom pri vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva žalobkyne a žalovaného zohľadnená. Súdy (vrátane odvolacieho) niektoré požiadavky žalovaného síce evidovali a v odôvodnení napádaného rozhodnutia tieto aj okrajovo a veľmi stručne konštatovali, no ďalej sa nimi v rámci svojich úvah nad stanovením hodnoty členského podielu v bytovom družstve nezaoberali a nedali na ne odpoveď. Kým žalovanému nebola ani do dnešného dňa vyplatená náhradová pohľadávka za členský podiel, žalobkyňa mala v dôsledku nadobudnutia členského podielu v bytovom družstve možnosť odkúpiť predmetný byt do osobného vlastníctva, pričom tento byt v roku 2015 predala tretej osobe za sumu viac ako 100.000 eur. Súdy obmedzili svoje rozhodnutie v zásade len na formálne konštatovanie nespravodlivosti konania

voči žalovanému, v dôsledku čoho rozhodli v rozpore nielen s právnym názorom ÚS SR, ale tiež v rozpore so základnými princípmi CSP, ako aj v rozpore so základným právom žalovaného na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základným právom žalovaného vlastniť majetok v zmysle čl. 20 Ústavy SR a čl. 11 Listiny základných práv a slobôd. Žalovaný je toho názoru, že len samotné konštatovanie nespravodlivosti bez toho, aby boli prostriedky nápravy tejto nespravodlivosti následne premietnuté aj do výroku rozhodnutia pre zmiernenie krivdy na strane žalovaného, rozhodne nepostačuje. Pre evidentný rozpor medzi zisteným, výrazne znevýhodneným, postavením žalovaného v tomto spore a následným (ne)vyhodnotením (resp. ignorovaním) rozhodných skutočností vo výrokovej časti napádaného rozhodnutia, je napádané rozhodnutie v celom rozsahu nepresvedčivé a pre zrejmu nespravodlivosť pre žalovaného neprijateľné. Odvolací súd sa napokon žiadnym spôsobom nevyporiadal ani so žalovaným zdôrazňovanou skutočnosťou, že rozsudok súdu prvého stupňa je vo vyhotovenom a doručenom znení nevykonateľný, nakoľko vo výroku II. uvádza, že žalobkyňa je povinná zaplatiť „žalobcovi“ a nie žalovanému na vyrovnanie titulom vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov sumu 3.023,87 eura.

5.3. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľ formuloval právne otázky, od ktorých záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu (ako aj súdu prvej inštancie) nasledovne: Je odmietnutie zohľadnenia valorizácie hodnoty peňazí (v súvislosti s určovaním výšky náhradovej pohľadávky žalovaného) v súlade s (všeobecnými súdmi a ÚS SR opakovane zdôrazňovanou) potrebou vyriešenia posudzovaného sporu v súlade s princípom spravodlivosti? V zmysle rozhodnutia odvolacieho súdu (vrátane súdu prvého stupňa) vyplýva, že odmietnutie zohľadnenia valorizácie hodnoty peňazí (v súvislosti s určovaním výšky náhradovej pohľadávky žalovaného) je v súlade s princípom spravodlivosti napriek existencii, pre tento spor príznačného, extrému potenciálnej obvyklej hodnoty, ako aj extrému času. Žalovaný zastáva názor, že práve prítomnosťou špecifických okolností posudzovaného prípadu (t. j. extrému potenciálnej obvyklej hodnoty a extrému času) je potrebné (v súlade s právnym názorom vysloveným v Uznesení ÚS SR) osobitne prízvukovanou aplikáciou princípu spravodlivosti umožniť valorizáciu hodnoty peňazí (v súvislosti s určovaním výšky náhradovej pohľadávky žalovaného). Možno považovať samotné konštatovanie (i) potreby zohľadnenia špecifických okolností prípadu, (ii.) potreby riadiť sa právnym názorom Ústavného súdu SR, ako aj (iii.) potreby rozhodnutia v súlade s princípom spravodlivosti bez materiálneho naplnenia týchto princípov a pri absencii riadneho odôvodnenia spôsobu ich aplikácie za dostatočné na vyvodenie záveru o dodržaní princípu spravodlivosti pri rozhodovaní v posudzovanej veci? V zmysle rozhodnutia odvolacieho súdu (vrátane súdu prvého stupňa) vyplýva, že konštatovanie (i) potreby zohľadnenia špecifických okolností prípadu, (ii.) potreby riadiť sa právnym názorom Ústavného súdu SR, ako aj (iii.) potreby rozhodnutia v súlade s princípom spravodlivosti, je postačujúce na vyvodenie záveru o dodržaní princípu spravodlivosti pri rozhodovaní v posudzovanej veci. Žalovaný zastáva názor, že len samotné formálne konštatovanie potreby rozhodnúť v súlade s princípom spravodlivosti, bez toho, aby samotné rozhodnutie skutočne aj odzrkadľovalo aplikáciu tohto princípu na okolnosti posudzovaného prípadu (pozn. ktoré sú tak jedinečné, že ich posudzovanie si vyžaduje osobitné nazeranie na predmetný spor práve prizmou spravodlivosti), nepostačuje na prijatie záveru, že rozhodnutie je spravodlivé, resp. že je v súlade s princípom spravodlivosti. Odvolací súd pritom poukázal na ustálenú judikatúru (R 42/1972), podľa dovolateľa však predmetné rozhodnutie nie je možné bez ďalšieho aplikovať na prejednávaný spor, nakoľko tento bol založený na socialistických princípoch ekonomiky, odráža dobové chápanie práva, ktoré nemusí byť relevantné pre súčasné podmienky, vznik Ústavného súdu SR a prepojenie s judikatúrou Súdneho dvora EÚ a EŠLP vytvorili nové právne štandardy, ktoré rozhodnutia z roku 1972 nemohli predpokladať, rozhodnutie sa zaoberalo problematikou náhrady toho, čo bolo vynaložené jedným z manželov na spoločný majetok manželov v BSM a posudzovania hodnoty takejto veci v čase jej vnesenia do BSM a v čase jej vyporiadania, teda ide o odlišný prípad, než je tomu v posudzovanom prípade. V danom prípade je nepochybné, že okolnosti posudzovanej veci sú tak jedinečné (a zároveň z pohľadu žalovaného tak extrémne nespravodlivé), že nie je možné sa striktne pridŕžiavať iných rozhodnutí v skutkovo odlišných prípadoch, ale je potrebné veľmi dôsledne a s dôrazom na princíp spravodlivosti a právnej istoty zohľadniť všetky okolnosti posudzovanej veci. Odlišnosť, resp. jedinečnosť posudzovaného prípadu potvrdzuje aj odlišné stanovisko sudcu Petra Straku k odôvodneniu uznesenia ústavného súdu č. k. III. ÚS 516/2022 z 8. septembra 2022, podľa ktorého vzhľadom na nemožnosť reálneho užívania bytu počas súdneho sporu, plynutie času, infláciu a

zmenu trhových podmienok sa javí vyporiadanie BSM v okolnostiach prípadu problematické; s takým výrazným časovým odstupom je nepochybne spojená mimoriadna komplikácia s priznaním náhrady, v tomto prípade podľa trhových podmienok z roku 1989. Žalovaný sa tak v danom prípade stal doslova obeťou 30 rokov nezjednotenej rozhodovacej praxe súdov. Žalovaný zastáva názor, že v súvislosti s otázkou možnosti valorizovania hodnoty peňazí (v súvislosti s určovaním výšky náhradovej pohľadávky žalovaného) boli sudy povinné túto otázku posudzovať práve prizmou princípu spravodlivosti, v súlade s právnym názorom ÚS SR, a to tak, že by túto valorizáciu za týchto výnimočných okolností pripustili. Podľa dovolateľa odvolací súd (ako aj súd prvého stupňa) dospeli k správnym skutkovým záverom (extrémne znevýhodnenie žalovaného, a to najmä v dôsledku extrémnej obvyklej hodnoty a extrémnej času), z týchto však vyvodili nesprávne právne závery, keď určenie výšky tzv. náhradovej pohľadávky žalovaného v konečnom dôsledku nezohľadňuje znevýhodňujúce okolnosti na jeho strane a zároveň nezohľadňuje prízvukovanú potrebu určenia výšky tejto pohľadávky v súlade s princípom spravodlivosti (najmä z hľadiska spomínaného extrémnej potenciálnej obvyklej hodnoty a extrémnej času), ako aj na posudzovaný (jedinečný) prípad síce správne konštatovali potrebu aplikácie čl. 2 CSP (potreba poskytnutia spravodlivej a účinnej ochrany záujmov, nielen žalovaného), avšak toto ustanovenie nesprávne interpretovali, keďže z doposiaľ (v tomto dovolaní) uvedeného vyplýva, že rozhodnutie nebolo prijaté v súlade s princípom spravodlivosti.

6. Žalobkyňa sa k dovolaniu žalovaného písomne vyjadrila, navrhla ho ako nepripustné odmietnuť, resp. ako nedôvodné zamietnuť, uplatniac si náhradu trov dovolacieho konania, považujúc napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu za vecne správne. Žalobkyňa nesúhlasí s obsahom dovolania žalovaného. Dovolacie dôvody špecifikované v odôvodnení dovolania nie sú naplnené ani dôvodné, nemajú oporu v judikatúre najvyšších súdnych autorít a v podstate iba reflektujú nespokojnosť žalovaného s výškou jeho náhradovej pohľadávky pre nevalorizáciu jej hodnoty.

6.1. Odvolací súd dostatočne vysvetlil svoje rozhodnutie a odôvodnil ho v súlade s požiadavkami CSP na kvalitu odôvodnenia súdnych rozhodnutí. Zaujal stanovisko k odvolaniam oboch sporových strán a dal odpovede na ťažiskové argumenty tak odvolania žalobkyne ako aj odvolania žalovaného. Konanie o vyporiadaní BSM je sporovým konaním, v ktorom sa ako v každom inom konaní uplatňuje povinnosť tvrdenia a aj preukázania tohto tvrdenia. V tomto súdnom spore prvostupňový súd po zrušujúcom rozhodnutí veľkého senátu Najvyššieho súdu SR realizoval niekoľko pojednávaní so sporovými stranami, ktorých cieľom bolo vyriešenie jedinej nezodpovedanej otázky - zistenia obvyklej hodnoty členského podielu k roku 1989. Právni zástupcovia oboch sporových strán navrhovali vykonanie rôznych dôkazov, v podstate všetky prednesené návrhy sporových strán súd pripustil a vykonal, napriek tomu, jediným dôkazným prostriedkom, z ktorého vyplýval hľadaný dôkaz - výška obvyklej hodnoty členského podielu v bytovom družstve k X - izbovému bytu, bolo oznámenie bytového družstva SBD IV Košice a ním označená suma 105 766 Sk. Žalobkyňa sa s touto sumou stotožnila, kým žalovaný túto sumu kritizoval v konaní, odvolaní aj dovolaní. Podstatné je však to, že žalovaný nepreukázal žiadnu inú alternatívu, teda nepreukázal žiaden iný hodnoverný dôkaz o výške obvyklej hodnoty členského podielu k X-izbovému bytu v roku 1989 v E., iba sa sústredil na kritiku tohto dôkazu preto, lebo zistená suma je pre žalovaného nízka. Takto však v sporovom konaní nemôže byť rozložené dôkazné bremeno, a nespokojnosť žalovaného (bez akejkoľvek alternatívy t.j. bez doloženia iného dôkazu o výške obvyklej hodnoty členského podielu) prirodzene spôsobila neunesenie dôkazného bremena žalovaného a ustálenie východiskovej sumy pre určenie výšky obvyklej hodnoty na 105 766 Sk. Ide o prirodzený následok neunesenia dôkazného bremena žalovaného a to nemôže predstavovať porušenie práva žalovaného na spravodlivý proces. Ak raz žalovaný len kritizuje nesprávnosť zistenej sumy v jedinom dôkaze zistenom v náročnom dokazovaní, ale kvalifikovane nepoprie zistený dôkaz doložením iného, jednoducho nemôže očakávať iný, pre seba prospešnejší výsledok. Ak by dovolací súd pripustil argumentáciu žalovaného v naznačenom smere (t.j. že z daného získaného dôkazu nemožno vychádzať), viedlo by to k znemožneniu ukončenia tohto sporového konania, nakoľko prvostupňový súd a ani právni zástupcovia sporových strán už vyčerpali všetky nápady na zistenie obvyklej hodnoty členského podielu k porovnateľnému bytu v roku 1989, teda už nie sú iné dôkazné prostriedky, z ktorých by bolo možné získať tento údaj. Slovné spojenie „Sk“ za sumou 105 766 bola iba chyba v písaní a počítaní, čo je zrejmé z listiny už na prvý pohľad. To, že príslušné SBD IV neuviedlo hodnotu v Kčs ale v Sk nemôže spôsobiť nehodnovernosť celého dôkazu. Ide však o tak evidentnú a súčasne marginálnu vec, že správne sa jej odvolací súd v

odôvodnení ani nevenoval, a zameral sa na posúdenie kľúčového problému - finálnej výšky tejto hodnoty zvýšenej vlastnou úvahou prvostupňového súdu (body 29, 30 rozsudku odvolacieho súdu). Odvolací súd nemusí dať odpovede na všetky námietky odvolateľa, iba na tie podstatné, čo v tomto prípade učinil.

6.2. Žalobkyňa poukázala na body 70 až 77 rozsudku prvostupňového súdu, ktorý veľmi podrobne vysvetlil aplikáciu extrémneho času a extrémneho potenciálnej hodnoty členského podielu na zistenú východiskovú obvyklú hodnotu členského podielu 105 766, a aplikáciou týchto inštitútov (vyplyvajúcich zo záverov ÚS SR) ako aj zohľadnením lokality bytu žalobkyne a bytu, ku ktorému sa vzťahovala zistená východisková hodnota, ustálil finálnu výšku obvyklej hodnoty členského podielu v prejednávanom spore na takmer dvojnásobok zistenej (východiskovej) hodnoty t.j. na 200 000 Sk. Správnosť týchto rozsiahlych úvah prvostupňového súdu potvrdil odvolací súd a v bodoch 29 a 30 svojho rozsudku navyše reagoval aj na odvolaciu argumentáciu žalovaného. Predmetná finálna (t.j. ustálená) výška obvyklej hodnoty členského podielu teda zohľadňuje osobitosti náročnosti dôkaznej núdze, ale i závery a odporúčania ÚS SR vzhľadom na zabezpečenie spravodlivosti pre extrémny čas i potenciálnej hodnoty v okolnostiach prejednávaného prípadu. Ani jedna námietka žalovaného v tomto smere preto nie je dôvodná.

6.3. Žalovaný svoj druhý dovolací dôvod vymedzil dvoma právnymi otázkami, ktoré údajne v praxi dovolacieho súdu ešte neboli vyriešené. Druhá právna otázka však nepredstavuje kľúčovú otázku (meritórnu) tohto sporu a má charakter akademickej resp. hypotetickej otázky. Žalovaný si toho zrejme bol tiež vedomý a preto ju ani v odôvodnení tohto dovolacieho bodu bližšie nevysvetlil. Žalobkyňa má za to, že táto druhá otázka nespĺňa požiadavky právnej otázky v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP a teda nemôže byť predmetom posudzovania dovolacím súdom a musí byť odmietnutá. Žalovaný v prvej položenej otázke žiada, aby dovolací súd prijal právny záver k otázke, ktorá údajne v jeho rozhodovacej činnosti nebola riešená, a to možnosti valorizácie výšky náhradovej pohľadávky vzhľadom na princíp spravodlivosti. K údajnej nespravodlivosti vo vzťahu k hodnote peňazí (náhradovej pohľadávky žalovaného) žalobkyňa zdôraznila, že valorizácia hodnoty peňazí je vylúčená ustálenou judikatúrou a zároveň jej aplikácia doslova obchádza zmysel a účel zjednocujúceho stanoviska veľkého senátu Najvyššieho súdu vydaného v tejto veci. Ustálená judikatúra v otázke valorizácií teda existuje, a nie je tu preto dôvod na preskúmavanie tejto otázky žalovaného. Žalovaný nemôže konkrétnymi skutkovými okolnosťami vylučovať aplikáciu všeobecne uplatniteľných záverov (zákazu valorizácie), ktoré prijal NS ČSSR pod R 42/1972 a celá následná judikatúra, a to poukazom na špecifiká a unikátnosť tohto súdneho sporu. V opačnom prípade by nebolo možné závery zo žiadneho súdneho rozhodnutia aplikovať v tomto spore, pre jedinečnosť tohto dlhotrvajúceho súdneho sporu. Zákaz valorizácií je však univerzálny, a nie je postavený na konkrétnych okolnostiach toho-ktorého prípadu a dĺžky konania.

6.4. Vo vzťahu ku konkrétnym okolnostiam je podľa žalobkyne potrebné zohľadniť, že mohla kedykoľvek disponovať členským podielom t.j. previesť ho aj v roku 1990, keby ho takto previedla (za stále trvajúcej neexistencie priznanej náhradovej pohľadávky žalovaného), taktiež by bolo spravodlivé požadovať výšku náhradovej pohľadávky valorizovanú na aktuálne hodnoty? Je evidentné, že žalovaný počítal hodnotu peňazí za celé obdobie 34 rokov, to jest nenaväzuje ho na čas do predaja bytu (rok 2015), ale na celú dobu trvania súdneho sporu. Jediným skutočným dôvodom, ktorý spôsobuje žalovaným subjektívne vnímanú nespravodlivosť, pre ktorú sa domáha valorizácie obvyklej hodnoty členského podielu, je neskutočne dlhá dĺžka súdneho konania v tejto veci, táto bola spôsobená prietiahmi v konaní na súdoch rôznej inštancie, ktoré prejednávali tento súdny spor, a nie z dôvodov na strane žalobkyne. Žalobkyňa nemôže za to, že právna úprava SR neumožňuje po zrušení spoločného nájmu manželov si uplatniť náhradovú pohľadávku manžela, ktorému nájom zanikol, osobitným súdnym konaním proti druhému manželovi, ale iba v rámci konania o vyporiadanie BSM. Žalobkyňa nemôže za to, že prvé rozhodnutie prvostupňového súdu v tejto veci bolo vydané v roku 2010 (t.j. 21 rokov po podaní žaloby). Žalobkyňa využila v tomto konaní len legálne riadne a mimoriadne opravné prostriedky aprobované právnym poriadkom SR, rovnako aj žalovaný, ktorý využil aj zmenu právnej úpravy. Obe sporové strany sa stali obeťou súdneho systému, ktorý im nezabezpečil rýchle a efektívne súdne konanie a právoplatné rozhodnutie vo veci. Vyššie uvedené smeruje k jedinému možnému záveru, ktorý už žalobkyňa prezentovala viackrát - extrémnu dĺžku súdneho konania spôsobujúcu prípadnú nespravodlivosť nemožno pričítať žalobkyni akosi vymyslenou a nejudikovanou valorizáciou náhradovej pohľadávky, ale pričítať ju treba súdnemu systému SR, ktorý v otázke rýchlosti konania výrazne zlyhal. Preto vhodný prostriedok ochrany subjektívneho práva žalovaného nie je valorizovanie náhradovej

pohľadávky, ale domáhanie sa primeraného finančného zadostučenia titulom prietahov v súdnom konaní na Ústavnom súde SR (čo okrem iného žalovanému naznačil aj Ústavný súd SR v konaní III. ÚS 516/2022), a to pokojne aj vo výške, ktorú si žalovaný vo svojom odvolaní vypočítal valorizáciou náhradovej pohľadávky.

6.5. Okrem toho, samotný Ústavný súd SR v konaní III. ÚS 516/2022 uviedol, že trh s bytmi je nevyspytateľný a hodnota bytov aj v kratšom čase než 35 rokov sa môže výrazne zmeniť. Uvedené potvrdzuje skutočnosť známa z údajov NBS, že v roku 2005 a v rokoch 2009 až 2014 (obdobie krízy) došlo k zníženiu hodnoty bytov radovo v desiatkach percent (prepad hodnoty nehnuteľností). Preto je úplne spravodlivý záver veľkého senátu dovolacieho súdu, že hodnota členského podielu sa fixne určí ku dňu zániku členstva dotknutého manžela v družstve, kedy je možné hodnotu náhradovej pohľadávky určiť a vypočítať a na túto nemá vplyv ďalší nárast alebo zníženie ceny bytov. Koncept spravodlivosti, na ktorý poukazuje žalovaný, má veľa nedoriešených otázok a vo svojom dôsledku by spôsobil nastolenie subjektívnej jednostrannej spravodlivosti v prospech žalovaného, a priamo by obchádzal záväzné zjednocujúce stanovisko veľkého senátu Najvyššieho súdu SR a aj takmer 50-ročnú judikatúru zakazujúcu valorizáciu hodnôt patriacich do BSM. K valorizácii náhradovej pohľadávky sa žiada uviesť, že v praxi sú časté tzv. investície manželov do výlučného majetku manžela (bytu, domu) ktorý vlastní iba jeden manžel ale žijú tam obaja spoločne. Pri vyporiadaní BSM manželov po rozvode sa však výška investícií zo spoločného majetku do ostatného majetku jedného z manželov vlastníaceho nehnuteľnosti nevalorizuje ku dňu vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Nakoľko výlučný majetok manžela nie je predmetom vyporiadania (nepatrí do BSM, rovnako ako členský podiel v bytovom družstve v tomto prípade), náhradová pohľadávka manžela je tvorená iba nevalorizovanými reálnymi hodnotami investícií vynaložených do ostatného majetku druhého manžela v nominálnej hodnote vypočítanej v čase ich vynaloženia. Teda ani v takýchto prípadoch sa nevalorizujú vynaložené investície (hoci pravdepodobne vzhľadom na dlhodobý očakávaný rast ceny nehnuteľností v čase vyporiadania bude mať výlučný majetok manžela zrejme vyššiu hodnotu než mal v čase vynaloženia investícií - a to aj vďaka investíciám zo spoločného majetku manželov). Rovnako tak sa nesmie valorizovať ani náhradová pohľadávka žalovaného v tomto súdnom konaní, pod akýmsi rúškom princípu spravodlivosti, nakoľko princíp spravodlivosti vzhľadom na okolnosti prípadu bol naplnený práve navýšením obvyklej hodnoty členského podielu zisteného dokazovaním voľnou úvahou prvostupňového súdu, vďaka ktorej je výška náhradovej pohľadávky žalovaného dvojnásobná. Otázka valorizácie hodnoty náhradovej pohľadávky žalobcu tak už bola ustálená v judikatúre dovolacieho súdu ako zakázaná, a preto je aj táto časť dovolania nedôvodná.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (ďalej len „dovolací súd“ resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je potrebné ako neprípustné odmietnuť.

8. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (rozhodnutia najvyššieho súdu, sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017, 9Cdo/72/2020).

9. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (3Cdo/42/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 8Cdo/99/2017, 9Cdo/72/2020).

10. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3 Cdo 42/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/163/2017, 8Cdo/73/2017, 9Cdo/72/2020).

11. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné.

12. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania.

13. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

14. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

15. V danom prípade dovolateľ prípustnosť dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

17. V prvom rade treba uviesť, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie dovolateľa, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti, pričom takúto vadu v procesnom postupe odvolacieho súdu nezistil.

18. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na

spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie vecí za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

19. Dovolateľ namietanú vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP odôvodnil tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnené a nepresvedčivé, ním prijaté závery sú pre dovolateľa neprijateľné.

20. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP, treba považovať aj taký postup súdu, ktorým sa strane odmieta možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a ktorým dochádza k odmietnutiu spravodlivosti, keď súdom prijaté závery nemajú svoj racionálny základ v interpretácii príslušných ustanovení právnych predpisov, a teda sú svojvoľné a neudržateľné a keď rozhodnutie súdu neobsahuje žiadne dôvody alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci, prípadne ak argumentácia obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé.

21. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

22. Rovnako, podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

23. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá so všetkými právne relevantnými dôvodmi

uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

24. Aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

25. Vo vzťahu k uplatnenej námietke nedostatku odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu dovolací súd uvádza, že v posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu nepreskúmateľnosti rozhodnutia v zmysle § 420 písm. f) CSP.

26. Konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťnosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Odôvodnenie rozhodnutia súdu prvej inštancie v spojení s odôvodnením dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP. Dovolací súd nezistil, že by v danej veci išlo o taký prípad vybočenia z medzi ustanovenia § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva dovolateľa na spravodlivý proces. Odvolací súd odôvodnil potvrdzujúci výrok svojho rozhodnutia spôsobom zodpovedajúcim zákonu. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, ako vo veci rozhodol súd prvej inštancie, obsah odvolania oboch strán, zhrnutie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov strán sporu, jasne a zrozumiteľne odôvodnil, prečo rozhodnutie súdu prvej inštancie považuje za vecne správne, pričom sa vysporiadal s podstatnými odvolacími námietkami oboch strán (§ 387 ods. 2 a 3 CSP).

27. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplyva rozpornosť, nepresvedčivosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia vypořiadal so všetkými podstatnými rozhodujúcimi skutočnosťami a myšlienkový postup odvolacieho súdu je v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky rozhodujúce skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal (§ 220 ods. 2 CSP).

28. Dovolateľ konkrétne namieta prevzatie a osvojenie si jediného dôkazu o hodnote sporného bytu, ktorého hodnovernosť a relevantnosť bola z jeho strany opakovane relevantne namietaná a spochybňovaná, súdy bez akéhokoľvek bližšieho zdôvodnenia (jednak použitia tohto dôkazu, ako aj nevysporiadania sa s námietkami žalovaného) z neho vychádzali, pričom odvolací súd rovnako námietky žalovaného uvedené v odvolaní úplne a bez zdôvodnenia prehliadol. Dovolací súd odkazujúc na obsah odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie a potvrdzujúceho rozsudku odvolacieho súdu konštatuje, že táto dovolacia námietka nie je dôvodná. Súd prvej inštancie sa tejto otázke venoval veľmi podrobne a dostatočne vyčerpávajúco v bodoch 65.- 71. odôvodnenia (dovolací súd v podrobnostiach odkazuje na túto časť odôvodnenia). Súd prvej inštancie pritom vychádzal z právneho názoru dovolacieho súdu, veľkého senátu sp.zn. 1VCdo/1/2021 zo dňa 25.4.2022, ktorý jednoznačne uviedol, že je potrebné vychádzať z obvyklej ceny tohto podielu v dobe zániku spoločného členstva a nájmu manželov, t.j. ku dňu 31.10.1989. Vysvetlil zároveň špecifickosť situácie v zisťovaní takejto ceny v období režimu pred novembrom 1989 a spôsob zisťovania obvyklej ceny, vychádzajúc z návrhov sporových strán.

Podstatným bol záver, že jediné družstvo, ktoré vo vzťahu k tejto otázke poskytlo súdu informáciu zo svojej databázy z roku 1990, bolo Správcovské bytové družstvo IV Košice, ktoré uviedlo, že výška vkladu, ktorú bol záujemca povinný zaplatiť (oficiálne) pre účely nadobudnutia členských práv a povinností v BD vo vzťahu k X-izbovému bytu s prísl. o výmere 77 m², t.j. k porovnateľnému bytu z hľadiska jeho rozlohy a vybavenia, bola 105 766 Sk, t.j. 3.510,79 eura. Vo vzťahu k tejto sume 105.766 Sk súd zohľadnil, že SBD IV Košice spravovalo družstevné byty v územnom obvode Sídliisko nad Jazerom a teda, z hľadiska polohy inú lokalitu, ako je sporný byt na C. ulici, ktorý predstavuje tzv. širšie centrum mesta E., pričom je všeobecne známou skutočnosťou, že byty v centre mesta boli v minulosti a aj v súčasnosti sú výrazne drahšie. Na základe toho súd prvej inštancie uzavrel, že vyššie uvedená suma 105 766 Sk, t.j. 3.510,79 EUR sa tak stala len akousi východiskovou približnou hodnotou, nie však konečnou pre ďalšie úvahy súdu v tomto smere; súd v snahe naplniť požiadavku primeraného a spravodlivého usporiadania veci prihliadol na individuálne špecifické okolnosti posudzovanej veci a hodnotu členského podielu určil vlastnou úvahou. Odvolací súd na túto odvoláciu námietku reagoval v bode 29. odôvodnenia svojho rozhodnutia, konštatujúc správnosť postupu súdu prvej inštancie.

29. Dovolateľ ďalej namietal, že súdy obmedzili svoje rozhodnutie v zásade len na formálne konštatovanie nespravodlivosti konania voči žalovanému, v dôsledku čoho rozhodli v rozpore nielen s právnym názorom ÚS SR, ale tiež v rozpore so základnými princípmi CSP, ako aj v rozpore so základným právom žalovaného na súdnu ochranu. Dovolací súd odkazujúc na obsah odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie a potvrdzujúceho rozsudku odvolacieho súdu konštatuje, že táto dovolacia námietka nie je dôvodná. Súd prvej inštancie sa tejto otázke venoval veľmi podrobne a dostatočne vyčerpávajúco v bodoch 72.- 77. odôvodnenia (dovolací súd v podrobnostiach odkazuje na túto časť odôvodnenia). Súd prvej inštancie predovšetkým vychádzal zo záverov uznesenia Ústavného súdu SR sp.zn. III.ÚS 516/2022. Pri úvahe o určení primeranej hodnoty členského podielu prihliadol na fakt, že obvyklá cena porovnateľných majetkových hodnôt v čase zrušenia spoločného členstva (1989) je v porovnaní so všeobecne známym stavom trhu s bytmi v čase rozhodnutia súdu o vyporiadaní BSM v extrémnom nepomere, keď obvyklá cena v roku 1989-1990, zistená zo správy SBD IV vo výške 105 766 Sk po prepočte na novú menu predstavuje 3.510,79 eura. Súd ďalej prihliadol na všetky relevantné okolnosti na strane žalobkyne, ktorá ako výlučný člen družstva mohla členským podielom ako majetkovou hodnotou disponovať už okamihom zrušenia spoločného členstva v družstve, t.j. od 1.11.1989; následne nadobudla dňa 10.6.2002 výlučné vlastnícke právo k predmetnému bytu.

30. Súd prihliadol zároveň na všetky relevantné okolnosti na strane žalovaného, ktorý od 1.11.1989 nemal žiadnu majetkovú účasť v družstve a ani iné právo k bytu a na vyplatenie náhrady z titulu pohľadávky, ktorá mu vznikla dňa 31.10.1989, čaká 34 rokov. Žalovaný zároveň nemal možnosť pri existujúcej právnej úprave a konštantnej judikatúre uplatniť svoju peňažnú pohľadávku (majetkové právo) voči žalobkyni oddelene od sporu o vyporiadanie celého BSM, pretože vyrovnanie zo zaniknutejších majetkových vzťahov spojených s členstvom v bytovom družstve sa vykonáva len rámci vyporiadania BSM. Napokon súd prihliadol aj na ďalší, žalovaného znevýhodňujúci a ním nezavinený fakt, ktorým je, že napriek právoplatnému výroku rozsudku o zrušení práva spoločného užívania a spoločného členstva v družstve náhradný byt žalovanému nebol zabezpečený ani na základe rozhodnutia národného výboru (v dôsledku bezprostredne nadväzujúcej zmeny režimu spoločenského zriadenia - zánik národných výborov), a ani pričinením žalobkyne. Žalovaný bol pre negatívne vzťahy medzi rozvedenými manželmi nútený sa z bytu vysťahovať a zabezpečiť si bývanie z vlastných finančných prostriedkov kúpou X-izbového bytu v r. 1991. Zhrnúc vyššie uvedené súd prvej inštancie napokon uzavrel, že za primeranú hodnotu členského podielu je potrebné pokladať sumu 200.000 Sk (6.638,78 eura). Odvolací súd na túto odvoláciu námietku reagoval v bodoch 28. - 33. odôvodnenia svojho rozhodnutia, konštatujúc správnosť postupu súdu prvej inštancie.

31. Dovolateľ zároveň namietal, že súd prvej inštancie, ako aj súd odvolací nerešpektovali právny názor Ústavného súdu SR vyslovený v uznesení zo dňa 8.9.2022 sp. zn. III. ÚS 516/2022. Ústavný súd týmto uznesením ústavnú sťažnosť žalovaného odmietol, pričom však v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na to, že argumenty žalovaného nepovažoval za nerelevantné a konštatoval, že v okolnostiach preskúmvanej veci bude úlohou nižších súdov sa s jeho právom vyrovnáť tak, aby rozsudok

zodpovedal základným princípom a štandardom civilného sporového konania vrátane jeho presvedčivosti a spravodlivého usporiadania vecí (poukaz na čl. 2 ods.1, 2 a 3 CSP). Dovolací súd v tejto súvislosti v prvom rade konštatuje, že ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol, a teda nejedná sa o zrušujúce rozhodnutie s jasným kasačne záväzným právnym názorom. Na druhej strane súdy nižších inšancií pri svojom rozhodovaní v plnom rozsahu vychádzali zo záverov vyslovených ústavným súdom, preto ani túto dovoláciu námietku nemožno považovať za dôvodnú.

32. Dovolací súd síce rozumie subjektívnym výhradám dovolateľa, ktorý považuje konečný výsledok sporu za neprijateľný a nespravodlivý, úlohou súdov pri riešení tohto špecifického vyporiadania BSM však bolo objektívne zohľadniť všetky relevantné okolnosti na oboch stranách, čo aj uskutočnili a svoje závery dostatočne odôvodnili.

33. V tejto súvislosti žalobkyňa dôvodne poukazuje na to, že bolo potrebné zohľadniť aj konkrétne okolnosti na jej strane, spočívajúce napríklad aj v tom, že ak mohla kedykoľvek disponovať členským podielom a teda mohla ho previesť aj v roku 1990, keby ho takto previedla (za stále trvajúcej neexistencie priznanej náhradovej pohľadávky žalovaného), či by taktiež bolo spravodlivé požadovať výšku náhradovej pohľadávky valorizovanú na aktuálne hodnoty? Je evidentné, že žalovaný počíta hodnotu peňazí za celé obdobie 34 rokov, to jest nenaväzuje ho na čas do predaja bytu (rok 2015), ale na celú dobu trvania súdneho sporu. Primárnym dôvodom, ktorý spôsobuje žalovaným subjektívne vnímanú nespravodlivosť, pre ktorú sa domáha valorizácie obvyklej hodnoty členského podielu, je neprimerane dlhá dĺžka súdneho konania v tejto veci, táto bola spôsobená prieťahmi v konaní na súdoch rôznej inštancie, ktoré prejednávali tento súdny spor, a nie z dôvodov na strane žalobkyne. Žalobkyňa nemôže za to, že právna úprava SR neumožňuje po zrušení spoločného nájmu manželov si uplatniť náhradovú pohľadávku manžela, ktorému nájom zanikol, osobitným súdnym konaním proti druhému manželovi, ale iba v rámci konania o vyporiadanie BSM. Žalobkyňa nemôže za to, že prvé rozhodnutie prvostupňového súdu v tejto veci bolo vydané v roku 2010 (t.j. 21 rokov po podaní žaloby). Žalobkyňa využila v tomto konaní len legálne riadne a mimoriadne opravné prostriedky aprobované právnym poriadkom SR, rovnako aj žalovaný, ktorý využil aj zmenu právnej úpravy. Dovolací súd preto zhodne s vyjadrením žalobkyne konštatuje, že obe sporové strany sa stali obeťou súdneho systému, ktorý im nezabezpečil rýchle a efektívne súdne konanie a právoplatné rozhodnutie vo veci. Vyššie uvedené smeruje k jedinému možnému záveru, ktorý už žalobkyňa prezentovala viackrát - extrémnu dĺžku súdneho konania spôsobujúcu prípadnú nespravodlivosť nemožno pričítať žalobkyni akousi vymyslenou a nejudikovanou valorizáciou náhradovej pohľadávky, ale pričítať ju treba súdnemu systému SR, ktorý v otázke rýchlosti konania výrazne zlyhal. Preto vhodný prostriedok ochrany subjektívneho práva žalovaného nie je valorizovanie náhradovej pohľadávky, ale domáhanie sa primeraného finančného zadosťučinenia titulom prieťahov v súdnom konaní na Ústavnom súde SR (čo okrem iného žalovanému naznačil aj Ústavný súd SR v konaní III. ÚS 516/2022).

34. Okrem toho, samotný Ústavný súd SR v konaní sp.zn. III. ÚS 516/2022 uviedol, že trh s bytmi je nevyspytateľný a hodnota bytov aj v kratšom čase než 35 rokov sa môže výrazne zmeniť. Uvedené potvrdzuje skutočnosť známa z údajov NBS, že v roku 2005 a v rokoch 2009 až 2014 (obdobie krízy) došlo k zníženiu hodnoty bytov radovo v desiatkach percent (prepad hodnoty nehnuteľností). Preto je úplne spravodlivý záver veľkého senátu dovolacieho súdu, že hodnota členského podielu sa fixne určí ku dňu zániku členstva dotknutého manžela v družstve, kedy je možné hodnotu náhradovej pohľadávky určiť a vypočítať a na túto nemá vplyv ďalší nárast alebo zníženie ceny bytov. Koncept spravodlivosti, na ktorý poukazuje žalovaný, má veľa nedoriešených otázok a vo svojom dôsledku by spôsobil nastolenie subjektívnej jednostrannej spravodlivosti v prospech žalovaného, a priamo by obchádzal záväzné zjednocujúce stanovisko veľkého senátu Najvyššieho súdu SR a aj takmer 50-ročnú judikatúru zakazujúcu valorizáciu hodnôt patriacich do BSM.

35. Žalobkyňa zároveň dôvodne poukázala na súvisiacu prax posudzovania investície manželov do výlučného majetku manžela (bytu, domu) ktorý vlastní iba jeden manžel, ale žijú tam obaja spoločne. Pri vyporiadaní BSM manželov po rozvode sa však výška investícií zo spoločného majetku do ostatného majetku jedného z manželov vlastniaceho nehnuteľnosti nevalorizuje ku dňu vyporiadania bezpodielového

spoluvlastníctva manželov. Nakoľko výlučný majetok manžela nie je predmetom vyporiadania (nepatrí do BSM, rovnako ako členský podiel v bytovom družstve v tomto prípade), náhradová pohľadávka manžela je tvorená iba nevalorizovanými reálnymi hodnotami investícií vynaložených do ostatného majetku druhého manžela v nominálnej hodnote vypočítanej v čase ich vynaloženia. Teda ani v takýchto prípadoch sa nevalorizujú vynaložené investície (hoci pravdepodobne vzhľadom na dlhodobý očakávaný rast ceny nehnuteľností v čase vyporiadania bude mať výlučný majetok manžela zrejme vyššiu hodnotu než mal v čase vynaloženia investícií - a to aj vďaka investíciám zo spoločného majetku manželov). Rovnako tak sa nesmie valorizovať ani náhradová pohľadávka žalovaného v tomto súdnom konaní, pod akýmsi rúškom princípu spravodlivosti, nakoľko princíp spravodlivosti vzhľadom na okolnosti prípadu bol naplnený práve navýšením obvyklej hodnoty členského podielu zisteného dokazovaním voľnou úvahou prvostupňového súdu, vďaka ktorej je výška náhradovej pohľadávky žalovaného dvojnásobná.

36. Podľa dovolacieho súdu je potrebné zohľadniť aj to, že spravodlivému usporiadaniu vzťahov medzi bývalými manželmi vo vzťahu k bytu, ktorý bol v ich spoločnom užívaní, by zodpovedalo riešenie vyplývajúce z rozsudku o zrušení spoločného užívania, ktorým bola žalovanému uložená povinnosť byť vypratať do 15 dní po právoplatnom a vykonateľnom rozhodnutí národného výboru o tom, že mu bol pridelený náhradný byt alebo poskytnuté náhradné ubytovanie. Ak by bol žalovanému pridelený náhradný byt (ktorý by si tiež prípadne mohol následne odkúpiť), bol by tým kompenzovaný nárok vyplývajúci zo zániku spoločného užívania pôvodného bytu. Skutočnosť, že sa tomu tak nestalo (v dôsledku zmeny režimu a zániku národných výborov), nemôže ísť na ťarchu žalobkyne.

37. Dovolací súd preto uzatvára, že sudy nižších inštancií si splnili povinnosť sa s právom žalovaného vyrovnáť tak, aby rozsudok zodpovedal základným princípom a štandardom civilného sporového konania vrátane jeho presvedčivosti a spravodlivého usporiadania vecí (poukaz na čl. 2 ods.1, 2 a 3 CSP), zohľadniac všetky relevantné okolnosti na oboch sporových stranách.

38. Pokiaľ dovolateľ namietá, že rozsudok súdu prvej inštancie je vo vyhotovenom a doručenom znení nevykonateľný, nakoľko vo výroku II. uvádza, že žalobkyňa je povinná zaplatiť „žalobcovi“ a nie žalovanému na vyrovnanie titulom vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov sumu 3.023,87 eura, jedná sa len o evidentnú chybu v písaní, ktorú možno napraviť vydaním opravného uznesenia podľa § 224 CSP. Nejedná sa teda o tak zásadné procesné pochybenie, ktoré by si vyžadovalo kasačný zásah dovolacieho súdu.

39. Ak by aj dovolací súd pripustil, že odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu má určité nedostatky a je pomerne stručné, z hľadiska posúdenia celkovej presvedčivosti a preskúmateľnosti prijatých záverov, zdôrazniac pritom spojitosť s dostatočne podrobným odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie, nejedná sa o také pochybenie, ktoré by dosiahlo intenzitu porušenia práva dovolateľa na spravodlivý proces, s nevyhnutnosťou kasačného zásahu dovolacím súdom.

40. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je daný prípad. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, IV. ÚS 324/2011) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania (strán sporu) vrátane ich dôvodov a námietok.

41. Z nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 245/2022 z 20. septembra 2022 vyplýva, že „arbitrážnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov sú najčastejšie dané rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. II. ÚS 336/2019).“ Svojvôľa (arbitrážnosť) sa v zásade môže prejavovať v

dvoch podobách: ako procesná svojvôľa, teda hrubé alebo opakované porušenie zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, alebo ako hmotnoprávna (meritórna) svojvôľa, teda extrémny nesúlاد medzi právnym základom pre rozhodovanie vecí a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). O arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide aj vtedy, ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Dovolací súd dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 220 ods. 2 CSP a § 393 CSP, preto ho nemožno považovať za neodôvodnené či zjavne arbitrárne (svojvoľné) rozhodnutie.

42. Dovolateľ namietal aj vady v procese dokazovania, konkrétne prevzatie a osvojenie si jediného (údajného) dôkazu, ktorého hodnovernosť a relevantnosť bola z jeho strany opakovane relevantne namietaná a sponchybňovaná.

43. Dovolací súd vo svojej rozhodovacej praxi pravidelne pripomína, že na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018). Hodnotenie skutkových okolností, na ktoré odvolací súd pri svojich úvahách vzal zreteľ, dovolaciemu prieskumu nepodlieha. Pokiaľ dovolateľ, vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ust. § 420 písm. f) CSP, namietal aj nesprávne vyhodnotenie dokazovania, dovolací súd uvádza, že nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (v tomto smere najvyšší súd poukazuje na naďalej opodstatnené závery vyjadrené v judikátoch R 37/1993 a R 125/1999, R 42/1993, R 6/2000, ako aj na rozhodnutia 1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017, 9Cdo/159/2022). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval už ústavný súd, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017, II. ÚS 404/2023). Výnimkou sú iba rôzne závažné deficity v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), prípadne konajúcimi súdmi svojvoľné, neudržateľné alebo v zrejmom omyle prijaté skutkové závery, ktoré by popreli zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, čo však v preskúmanom spore nenastalo. Rovnako nemožno konštatovať zo strany súdov nižších inštancií akúkoľvek logickú, funkčnú či teleologickú nekonzistentnosť v procese hodnotenia dôkazov.

44. O vadách v procese dokazovania možno hovoriť vtedy, ak súd vychádzal pri rozhodnutí zo skutočnosti, pre ktorú nie je z vykonaných dôkazov podklad, alebo ak považoval určitú skutočnosť za základ svojho rozhodnutia úplne inak, ako vyplýva z vykonaného dokazovania, prípadne ak nezistil určitú podstatnú skutočnosť, ktorá bez ďalšieho z vykonaného dokazovania vyplýva. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza (rovnako ako právna úprava Občianskeho súdneho poriadku účinná do 30. júna 2016) zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, vyplývajúcej z ústavného princípu nezávislosti súdov. Táto zásada, vychádzajúca z čl. 15 základných princípov CSP a normatívne rozvinutá v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov urobí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritórne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol., *Civilný sporový poriadok, Komentár*, Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 729). V prípade nesprávneho hodnotenia dôkazov nejde o dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania podľa § 237 OSP (viď R 42/1993), resp. § 420 písm. f) CSP. Porušením práva na spravodlivý proces nie je iné hodnotenie vykonaných dôkazov súdom, než aké sú predstavy strany, resp. strán sporu.

45. Pokiaľ ide o dokazovanie vykonané v prejednávacom spore, dovolací súd zhodne s vyjadrením žalobkyne konštatuje, že súd prvej inštancie po zrušujúcom rozhodnutí veľkého senátu Najvyššieho súdu SR realizoval niekoľko pojednávaní so sporovými stranami, ktorých cieľom bolo vyriešenie jedinej nezodpovedanej otázky - zistenia obvyklej hodnoty členského podielu k roku 1989. Právni zástupcovia oboch sporových strán navrhovali vykonanie rôznych dôkazov, v podstate všetky prednesené návrhy sporových strán súd pripustil a vykonal, napriek tomu, jediným dôkazným prostriedkom, z ktorého vyplýval hľadaný dôkaz - výška obvyklej hodnoty členského podielu v bytovom družstve k X - izbovému bytu, bolo oznámenie bytového družstva SBD IV Košice a ním označená suma 105 766 Sk. Žalobkyňa sa s touto sumou stotožnila, kým žalovaný túto sumu kritizoval v konaní, odvolaní aj dovolaní. Podstatné je však to, že žalovaný nepreukázal žiadnu inú alternatívu, teda nepreukázal žiaden iný hodnoverný dôkaz o výške obvyklej hodnoty členského podielu k X-izbovému bytu v roku 1989 v E., iba sa sústredil na kritiku tohto dôkazu preto, lebo zistená suma je pre žalovaného nízka. Takto však v sporovom konaní nemôže byť rozložené dôkazné bremeno, a nespokojnosť žalovaného (bez akejkoľvek alternatívy t.j. bez doloženia iného dôkazu o výške obvyklej hodnoty členského podielu) prirodzene spôsobila neunesenie dôkazného bremena žalovaného a ustálenie východiskovej sumy pre určenie výšky obvyklej hodnoty na 105 766 Sk. Ide o prirodzený následok neunesenia dôkazného bremena žalovaného, čo nemôže predstavovať porušenie práva žalovaného na spravodlivý proces.

46. Ak by dovolací súd pripustil argumentáciu žalovaného v naznačenom smere (t.j. že z daného získaného dôkazu nemožno vychádzať), viedlo by to k znemožneniu ukončenia tohto sporového konania, nakoľko súd prvej inštancie a aj právni zástupcovia sporových strán už vyčerpali všetky možnosti na zistenie obvyklej hodnoty členského podielu k porovnateľnému bytu v roku 1989, teda už nie sú iné dôkazné prostriedky, z ktorých by bolo možné získať tento údaj. Slovné spojenie „Sk“ za sumou 105 766 bola iba chyba v písaní a počítaní, čo je zrejmé z listiny už na prvý pohľad. To, že príslušné SBD IV neuviedlo hodnotu v Kčs, ale v Sk, nemôže spôsobiť nehodnovernosť celého dôkazu. Dovolací súd zároveň zdôrazňuje, že súd prvej inštancie v bode 71. odôvodnenia svojho rozsudku jasne konštatoval, že uvedená suma 105 766 Sk, t.j. 3.510,79 eura sa stala len akousi východiskovou približnou hodnotou, nie však konečnou pre ďalšie úvahy súdu v tomto smere; súd v snahe naplniť požiadavku primeraného a spravodlivého usporiadania veci prihliadol na individuálne špecifické okolnosti posudzovanej veci a hodnotu členského podielu určil vlastnou úvahou. Ani z tohto hľadiska preto nemožno konštatovať nesprávny procesný postup súdov nižších inštancií.

47. Na základe uvedeného dovolací súd uzatvára, že postupom odvolacieho súdu, ktorý sa nepriečil zákonu, nemohlo dôjsť k porušeniu práva dovolateľa na spravodlivý súdny proces. Vzhľadom na uvedené dovolací súd konštatuje, že vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil, preto je dovolanie procesne neprípustné, čo je dôvod na jeho odmietnutie podľa § 447 písm. c) CSP.

48. Dovolateľ vyvodzoval prípustnosť dovolania aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP, namietajúc nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižšej inštancie. Dovolateľ v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP formuloval tieto dve právne otázky: 1/ Je odmietnutie zohľadnenia valorizácie hodnoty peňazí (v súvislosti s určovaním výšky náhradovej pohľadávky žalovaného) v súlade s (všeobecnými súdmi a ÚS SR opakovane zdôrazňovanou) potrebou vyriešenia posudzovaného sporu v súlade s princípom spravodlivosti? 2/ Možno považovať samotné konštatovanie (i) potreby zohľadnenia špecifických okolností prípadu, (ii.) potreby riadiť sa právnym názorom Ústavného súdu SR, ako aj (iii.) potreby rozhodnutia v súlade s princípom spravodlivosti bez materiálneho naplnenia týchto princípov a pri absencii riadneho odôvodnenia spôsobu ich aplikácie za dostatočné na vyvodenie záveru o dodržaní princípu spravodlivosti pri rozhodovaní v posudzovanej veci?

49. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa

vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

50. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP (podobne ako predchádzajúca právna úprava, pozn.) dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

50.1. O tom, či je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP, rozhoduje dovolací súd výlučne na základe dôvodov uvedených dovolateľom (porovnaj § 432 CSP). Pokiaľ dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 CSP, má viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania v tomto prípade závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky, a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

50.2. V prípade dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení veci je dovolateľ povinný dovolací dôvod vymedziť nesprávnym právnym posúdením takej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a zároveň pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (písm. a) až c) § 421 ods. 1 CSP). Dovolať je teda povinný v dovolaní jednoznačne uviesť, v čom vidí prípustnosť dovolania, t. j. ktorý z predpokladov uvedených v § 421 ods. 1 CSP zakladá jeho prípustnosť. Ak v dovolaní absentuje uvedené vymedzenie, súd nevyvíja procesnú iniciatívu smerujúcu k doplneniu dovolania.

51. Pokiaľ ide o prvú otázku v znení „Je odmietnutie zohľadnenia valorizácie hodnoty peňazí (v súvislosti s určovaním výšky náhradovej pohľadávky žalovaného) v súlade s (všeobecnými súdmi a ÚS SR opakovane zdôrazňovanou) potrebou vyriešenia posudzovaného sporu v súlade s princípom spravodlivosti?“, dovolateľ sa síce inými slovami, no posúdiac otázku podľa jej obsahu a významu pýta v podstate na to isté, na čo odpovedal v prejednávanej veci už veľký senát v rozhodnutí zo dňa 25.4.2022 sp.zn. 1VCdo/1/2021. V predmetnom spore ide o rozhodujúcu právnu otázku, z akej ceny treba vychádzať pri oceňovaní členského podielu v bytovom družstve v rámci vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov, so záväznou odpoveďou, že je potrebné vychádzať z obvyklej ceny tohto podielu v dobe zániku spoločného nájmu družstevného bytu a spoločného členstva rozvedených manželov v družstve.

52. Dovolací súd pre úplnosť zopakuje právnu argumentáciu k vyššie uvedenému záveru, ktorú považuje za naďalej relevantnú a nevidí dôvod sa od nej odchýliť. K otázke relevantného času pre ocenenie členského podielu veľký senát v rozhodnutí sp.zn. 1VCdo/1/2021 argumentoval tým, že zatiaľ čo pri rozhodovaní o hnutelných veciach sa až právoplatnosťou rozsudku o vyporiadaní BSM, ktorý má konštitutívne účinky, stáva jeden z bývalých manželov výlučným vlastníkom takýchto vecí, v prípade členského podielu v bytovom družstve jeho majetkovú hodnotu získava rozvedený manžel už právoplatnosťou rozsudku, ktorým súd rozhodol o zrušení práva spoločného užívania družstevného bytu a spoločného členstva a o určení, ktorý z rozvedených manželov bude naďalej ako člen družstva byt užívať. Predmetom BSM sa tak stáva len nevyporiadany majetkový nárok toho z rozvedených manželov, ktorý sa nestal členom družstva. Výlučný člen družstva môže členským podielom ako majetkovou hodnotou disponovať, a to už okamihom zrušenia spoločného členstva v družstve. Rozhodnutie podľa ustanovenia § 705 ods. 2 in fine OZ má konštitutívne účinky, tzn., že týmto okamihom sa konštituuje výlučné členstvo jedného z manželov v bytovom družstve, čím definitívne zaniká členstvo v družstve druhému z manželov. Súčasne sa týmto okamihom konštituuje výlučný nájom družstevného bytu jedného manžela so všetkými právami a povinnosťami. Druhý rozvedený manžel tak po právoplatnosti rozhodnutia súdu o určení nájomcu bytu a člena bytového družstva sám nemá ani majetkovú účasť v družstve a ani iné právo k bytu. Čo predstavuje významný rozdiel oproti veciam, ktoré sú po zániku BSM do jeho vyporiadania z hľadiska obsahu právneho vzťahu k nim v režime analogickom bezpodielovému spoluvlastníctvu manželov, tzn., že obaja rozvedení manželia nakladajú s nimi v súlade s § 145 OZ a naozaj až okamihom vyporiadania sa tieto veci rozdelia medzi nich. Právoplatnosťou

rozhodnutia súdu o určení nájomcu a člena bytového družstva členský podiel prestáva byť spoločnou majetkovou hodnotou. Do vyporiadania BSM v dôsledku toho nemožno zahrnúť členský podiel, ale namiesto neho vyporiadať náhradu zaň. Možno teda uzavrieť, že konštitutívnym rozhodnutím o určení výlučného člena družstva vzniká druhému z rozvedených manželov náhradová pohľadávka za majetkovú hodnotu, ktorá bola zo spoločných majetkových hodnôt definitívne vyčlenená. Následne je vyporiadavaná v rámci vyporiadania BSM. Veľký senát sa stotožnil s názorom senátu, ktorý mu vec postúpil a ustálil, že pri oceňovaní členského podielu v bytovom družstve v rámci vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov treba vychádzať z obvyklej ceny tohto podielu v dobe zániku spoločného nájmu družstevného bytu a spoločného členstva rozvedených manželov v družstve.

53. Zo záveru, že treba vychádzať z obvyklej ceny tohto podielu v dobe zániku spoločného nájmu družstevného bytu a spoločného členstva rozvedených manželov v družstve, zároveň vyplýva, že relevantná je práve takto zistená obvyklá cena a neprichádza do úvahy cena akokoľvek zvýšená, či valorizovaná. Odmietnutie žalovaným opakovane navrhovaného zohľadnenia valorizácie hodnoty peňazí, v súvislosti s určovaním výšky náhradovej pohľadávky žalovaného, je len logickým dôsledkom a naplnením vyššie uvedeného právneho záveru, preto z tohto hľadiska nemožno konštatovať žiaden rozpor s princípom spravodlivosti.

54. Rozhodnutie veľkého senátu sp.zn. 1VCdo/1/2021 bolo zároveň predmetom prieskumu Ústavným súdom SR v konaní o ústavnej sťažnosti žalovaného, ktorý uznesením zo dňa 8.9.2022 sp. zn. III. ÚS 516/2022 ústavnú sťažnosť žalovaného odmietol. Žalovaný už v tejto ústavnej sťažnosti namietal nespravodlivosť spôsobu určenia výšky jeho náhradovej pohľadávky, konkrétne namietal nesprávnosť právneho záveru veľkého senátu (podrobnosti ústavnej sťažnosti sú uvedené v bode 4. odôvodnenia tohto rozhodnutia). Ústavný súd uviedol, že napriek námietkam žalovaného, ktoré síce nemožno považovať za úplne nerelevantné, uznesenie veľkého senátu nijako nevyklučuje právo žalovaného na vyrovnanie jeho majetkovej účasti na už zaniknutom spoločnom členstve v bytovom družstve. V okolnostiach preskúmvanej veci bude úlohou nižších súdov sa s týmto jeho právom vyrovnáť tak, aby rozsudok zodpovedal základným princípom a štandardom civilného sporového konania vrátane jeho presvedčivosti a spravodlivého usporiadania veci (poukaz na čl. 2 ods. 1, 2 a 3 CSP). Ústavný súd v tejto súvislosti poukázal aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. 22Cdo/229/2021 z 23. mája 2022.

55. Dovolateľ teda v podstate namietal, že súdy nižších inštancií nepostupovali a nerozhodli v súlade s vyššie uvedenými závermi ústavného súdu, pričom túto argumentáciu dovolateľ uplatnil aj v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, s ktorou sa dovolací súd vysporiadal v predchádzajúcich častiach odôvodnenia tohto rozhodnutia a v podrobnostiach na ne odkazuje.

56. Rovnaký záver sa týka aj druhej dovolateľom položenej otázky v znení „Možno považovať samotné konštatovanie (i) potreby zohľadnenia špecifických okolností prípadu, (ii.) potreby riadiť sa právnym názorom Ústavného súdu SR, ako aj (iii.) potreby rozhodnutia v súlade s princípom spravodlivosti bez materiálneho naplnenia týchto princípov a pri absencii riadneho odôvodnenia spôsobu ich aplikácie za dostatočné na vyvodenie záveru o dodržaní princípu spravodlivosti pri rozhodovaní v posudzovanej veci?“

57. Z formulácie tejto otázky je zjavné, že dovolateľ spochybňuje predovšetkým vyhodnotenie dôkazov súdmi nižších inštancií, ako aj odôvodnenie ich rozhodnutí. Dovolací súd však nie je tretou inštanciou, a preto sa pred ním nemožno domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie a ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa ustálila na názore, podľa ktorého sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériám uvedeným v § 421 ods. 1 CSP, resp. § 432 ods. 2 CSP (m. m. 3Cdo/28/2017, 4Cdo/95/2017, 7Cdo/140/2017, 8Cdo/50/2017, 8Cdo/78/2017, 9Cdo/8/2020, 9Cdo/216/2021).

58. Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje aj na závery Ústavného súdu SR vyslovené v náleze č.k. III. ÚS 72/2025-39 z 26. marca 2025, v ktorom uviedol, že ústavný súd už judikoval, že ak sú dôvody dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP koncipované tak, že dovolateľ nerozporuje ustálený skutkový stav ako výsledok dokazovania a následného hodnotenia dôkazov, ale kritizuje (ne)použitie právnej normy na zistený skutkový stav, ide o formuláciu právnej otázky. Dovolanie je potom prípustné aj napriek tomu, že právna otázka súvisí s právnou kategóriou, ktorej široká formulácia a široký aplikačný záber prakticky znemožňujú tvorbu právnych viet v podobe zovšeobecnených judikátov. Odlišným prípadom je kritika (ne)použitia právnej normy, avšak na podklade spochybňovania skutkových záverov nižších súdov v podobe nevykonania navrhovaných dôkazov či nesprávneho vyhodnotenia vykonaných dôkazov ústiaceho do ustálenia skutkového stavu. Skutočnou podstatou nespokojnosti dovolateľa potom nie sú otázky právne, ale skutkové, ktoré prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP nezakladajú, a preto nejde o odmietnutie spravodlivosti, ak dovolací súd na takto koncipované dovolanie nedá meritórne odpovede (III. ÚS 295/2024, ZNaU č. 18/2024).

59. Dovolateľ teda v podstate namieta nesprávne hodnotenie dôkazov (resp. iné hodnotenie dôkazov, než aké si predstavoval) a nedostatky odôvodnenia rozhodnutí súdov nižších inšancií, pričom túto argumentáciu dovolateľ uplatnil aj v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, s ktorou sa dovolací súd vysporiadal v predchádzajúcich častiach odôvodnenia tohto rozhodnutia a v podrobnostiach na ne odkazuje.

60. Najvyšší súd s ohľadom na vyššie uvedené uzatvára, že pokiaľ dovolateľ namieta nesprávnosť právneho posúdenia a danosť dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, robí tak neopodstatnene. Dovolací súd, poznajúc svoju vlastnú judikatúru súčasne nezistil, že by v danej veci išlo o naplnenie niektorého z dovolacích dôvodov v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) resp. písm. c) v spojení s § 432 CSP. Dovolanie v posudzovanej veci preto smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, v dôsledku čoho najvyšší súd dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako procesne neprípustné.

61. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP, žalobkyni ako procesne úspešnej strane priznal náhradu trov dovolacieho konania.

62. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok